

کتابخانه ابوالضیا

قدمادن برقچ شاعر

رجائی زاده

محمود اکرم

برنجی طبعی

معارف عمومی نظارت جلیله سنک رخصتیلک

قسطنطنینیه

۱۳۰۵

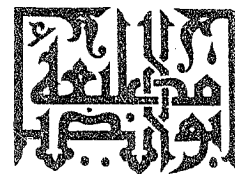
مطبعة ابوالضیا

Tas. No:

قارینه

گوره جگگز شو برقاچ یا پراق، « تعلیم ادبیات » ده
 کندیلرندن مثال آلنان شعرای سالفه دن مهم اولان
 بر طاقنك صنفلرده تعریف اوصاف ادیه و تعیین
 مراتب تاریخیه سی صره سنده بنده گزه مخرطه اولمق
 و بالاخره توسیع و تنظیم ایله تعلیمه ذیلاً طبع
 ایتدیرلمك ایچون یازلمش مسوداتدن عبارتدر .
 اعماق ماضی به طوغری دائماً اوزایوب کیتکده
 اولان ادبای اسلافدن اکثریسنك تراجم احوالنی
 تحقیق ، حقیقه بر امر مشکل و مثلاً فضولی گبی
 بر ذاتك حقیقه تشریحات فکریه سنه ایسه ، بویله
 بر دگل اون جزؤ بیله غیر متحملدر . او حالده بو
 مجموعه ده اسملری مندرج فحوله دائر تعریفاتدن
 هربری ، شخص تصویری دگل ، بایک (اسکلت)

رسمی گبی تلقی اولنق لازم گیر. شو قدر که برو جود
فانینک بقیه عظامنی گورمک دخی محبانی ایچون
موجب تسلیدر!

هر نه ایسه تعلیم ادبیاتک تدریسیله مشغول
اولدیغم اون سنه مدتجه ایشمه یارامش اولان بو
اهمیتسز مسوودات، تعلیمدن حصوله گلان خدمتک
ضیاعیله برابر محو و نابید او لمامق ایچون بونلرک
بو صورته کسوه پوش انطباع اولسنه قدر شناسانه
همت بیوران سعادتلو ابوالضیا توفیق بک افندی
حضرتلرینه عرض شکران ایدرم.

استنبه فی ۲۴ کانون اول سنه ۱۳۰۳ رجبی زاده

اکرم

◀ قدامدن بر قاج شاعر ▶

سنان پاشا

خضر بگک اوغلی و بروسه مفتیسی احمد پاشانک
برادری اولان سنان پاشا فاتح عصری فضلاسننددر.
پادشاه حضرتلرینه خواجه لگی مناسبتیله (خواجه)
پاشا لقییله معروف اولمشدر.

دها بالغ اولمقسزین بلیغ اوله رق خلقه وعظ
وانصیحه باشلادیغی و بر آراق شیخ وفا حضرتلرندن
اخذ ارادت [۱] ایتدیگی لطیفی تذکره سنده محرر
اولان بو علامه ادیب و حکیمک :

[۱] لطیفینک (اخذ ارادت) قولی مشار الیهک
ابن وفا ایله عقد مواخات ایلسندن عبارتدر. حتی فاتح
جامعنده ملا کورانی مرحومک ریاستی آلتنده این وفانک
بعض مخصوصاتنی مؤاخذه مفصدیله انعقاد ایدن جمعیت

« مسکنت کیم بولغیه اوّل
سندن اولمز قبول هیچ عمل
هرکه خلق آندن اولمیه خشنود
درکه حقدن اولدرر مردود
قلب مؤمن، که عرش رحماندر
آنی یتیمق زیاده طغیاندر »

گبی بعض سوزلرینه حصر نظر اولنورسه شاعر
اولدیغنه بوزمانده پک قولای حکم اولنور .
آنجق بویله صرف اخلاقه دائر حقیقتلر قوری شیلر
اولدیغندن بعض استعارات وتشبیهات ایله تبدیل
طور ایتدیرلرلرکه نظم دائره سینه گیرسه لر بیلر شعر
عد اولنه حق قدر لطافتی هیچ برلسانده حائر

عمایه قارشى 'سنان پاشانک شیخی مدافعه ایله جمعیت مجوٹ
عنہانک تشبثی نتیجه سز برافعه همت ایلش اولدیغی تضرعاتنا
مه سنک نهاینده ابوالسعود قلیله محرر اولان ترجمه
حالنده محکدر .

للاطابع

یو روایت شقایقده دخی محرردر .

اوله مزلر . سنان پاشا ایسه مضبوط اولان ترجمه
حاله گوره دها صغرسننده ایکن بوجهان مادّی بی
نظر رغبتدن بالکلیه اسقاط ایله فطره بر میل کلی
ایله منجذب اولدیغی روحانیات عالمه حصر فکر وقلب
ایتمش بر حکیم آخر تبین اولدیغیچون دنیایه متعلق
امور واذواقدن بحث ایدن شعره التفات ایتما مشدر .
بونکله برابر منشور ومشهور اولان تضرعاتنی جابجا
تزیین ایدن توحید ومناجات یولنده کی بعض منظوماتی
پک قابلیتلی بر طبیعت شاعرانه یه مالک اولدیغی
گوسترر، که نمونه سی شونلردر :

« ای کشاینده خزائن جود
نقش پیوند کارگاه وجود
کوکب آرای آسمان بلند
هم زمین ساز وهم فلک پیوند
حیّ و قیوم وقادر وقاهر
اوّل اوّل ، آخر آخر

شهد الله ڪو اه معرفتڪ
وحدہ لا شريك له صفتڪ

تضرعاته ڪلنجہ سنان پاشادن اول وحتی ڪنندن
صکرہ بگونه قدر اوشیووده اودرجہ گوزل تصور
وتریب اولمش بر شعر منشور الهی یازلامشدر؛
دینہ بیلیر . غلبہ عشق خدا و اعجاز حکم کبریا ایلہ
مست وبی تاب اولمش بر روح مضطربڪ سماوی
نوحہ لرندن، رحمانی گریہ لرندن تشکل ایتمش اوسلسلہ
الحان اشواقی مطالعہ ایلہ بختیار اولان هر بر مدقق
ادب، آندن حقیقت حس، لطافت افادہ، ظرافت
ترکیب وترتیبجہدہ بیوک بیوک استفادہ لراکتسابیلہ
صفایاب اولور . سنان پاشا گرچکن بر ادیب
صاحب کمال ایتمش، تضرعاتندن : « الهی ! بن یوق
ایکن نہ اولہ جغمی، بنی یاراتمہدن نہ ایدہ جگمی
بیلوردک! بنم نہ قولپہ یاپیشہ جغمی باشمہ یازمش، نہ یولہ
گیدہ جگمی ازلدہ چزمش ایدک! اگر ازلدہ قوللغہ
قبول ایتدکسہ فضل سنکدر نعمت بگا . و اگر رد

ایلدکسہ عدل سنکدر حسرت بگا . « و « الهی !
اگر قبول قابلیتہ گورہ ایسہ قابلیت سندن و اگر رد
استعدادہ موقوف ایسہ استعداد کیدن ؟ « فقرہ لری
ذوق ادبجہ بوگون دخی مغبوط ادبا اولغہ لایق
اثرلردن دگلمیدر ؟

مشار الیہک (تذکرۃ الاولیا) نامندہ دیگر
بر اثر ادبسیلہ شرعیات و ریاضیاتہ دائر برقاچ
رسالہ سی دہا وار ایتمش . ولادت ۱۸۰۱ وفاتی ۱۸۹۱

فضولی

فضولیؑ بغدادینک اونجی عصر ہجری ایچندہ
زینت آور وجود اولمش دہاۃ ابدان اولدینی معلوم
ایسہدہ کیمک نہ سیدرہ ہائگی تاریخندہ و نردہ طوغمش،
نصل یتشمشدر؛ بونلرہ و خصوصیت احوالہ دائر
تذکرہ لردہ، فلاندہ برقید گوریلہ میور .
مشار الیہک یالکز بولندینی زمانہ نسبہ دگل،

حالا دخی ادباً بر موقع عال‌العالی حائز اولدینی مسلمدر.
مشهور و متداول و نام نامیسنی هیچ بروقتده اونوتدیر -
مامغه کافل اولان آثار منشوره و منظومه‌سی ایچنده
بالخاصه (لیلی نامه) سی - زمان و مکانک ایجابات
طبیعیه‌سندن اوله‌رق، بعض کهنه و غریب تعییراتندن
وعجمانه تشبیهات و تصوراتندن قطع نظر - لطافت
اسلوب و نزاکت حسیات ایله مشحوندر .

(لیلی و مجنونک) اوچ عصر صکره پایتختده
وجوده گلان بر عثمانلی تیاتروسنده ال‌اؤل ساحة
تماشایه وضع اولنق بختیارلغنه نائل اولشی مشارالیه
مخصوص و غبطه رسان اسلاف و اخلاف اولمغه
شایان مظهریتلردن صاییلر، که بوضورتله فضولی عصر -
مزک تاریخ ادبیاتی ایچنده دخی ال‌مزین صحیفه‌لری
نام لایموتانه‌سنه تخصیص ایتدیرمکه موفق اولمش
دیمکدر .

کلیات آثاری برچوق منظوماتی دخی حاوی
اولان (حدیقه‌السعدا) سی ایله اوچ لسانه شامل

اولمق اوزره بر مکمل دیوان اشعارندن و یوقاریده
بحث اولنان منظومه‌سیله (صحت و مرض) نامنده
فارسی عبارتده بر رساله‌سندن عبارتدر . [۱]
وفاتی (۹۷۰)

ابوالسعود افندی

« گوشه وحدت ایدی قبرک عذابی اولسه
خوش تماشا گاه ایدی محشر حسابی اولسه »
بیت مشهورینک قائل ابوالسعود العمادی محمد
افندی سلطان سلیمان اؤل و سلطان سلیم ثانی
زمانلرنده اوتوز سنه علی‌التوالی مسند افتایه شرف
ویرن افاضل نادرالامثالنددر . (ارشادالعقل السليم
الی مزایا القرآن العظیم) نامنده بر تفسیر معتبری
و بر مکمل مجموعه فتاواسی و بعض آثار شریفه‌یه

[۱] فضولینک (خسه) نامیلده بر اثری اولدینی
بر (تذکره الشعرا) ده کورلدی . فقط مراجعت اولنان
کتابخانه‌لرک هیچ بریسنده بواثر بولنمدی .

شرحلری و اوچ لسانده خیلی اشعار ی واردر .
 متفرق واسلوب عتیقده اولان اشعار ترکیه سی
 ینه سودازده زلف سیه کار اولدک
 ینه براکمییه حق درده گرفتار اولدک
 بیت ی گبی، ظریف اللفظ، لطیف المآل سوزلردن خالی
 دگل ایسه ده اکثریتی اعتبار یله شاعرانه اولمقدن
 زیاده عالمانه و متشرعانه در .
 وفاتی (۹۸۳)

باقی

فانیست جهان درا و وفانیست
 باقی همه اوست جمله فانیست

نقش نگین عرفانی و :

« بودور ایچنده بنم پادشاه ملک سخن
 بکا صونلدی قصیده، بکا ویرلدی غزل »

نوشته کتابه عنوانی اولان « سلطان الشعرا » باقی،
 سلطان سلیمان اول دورنده کسب صیت ایتیش

اولان شعرای عثمانیه نك برنجیسیدر . طقوز یوز
 اوتوز اوچ تاریخنده استانبولده تولد ایتیشدر .
 ۹۵۳ تاریخنده تألیف اولنمش اولان برتذکره
 شعراده مقید بولندیغنه نظراً اون طقوز یگرمی
 یاشلرلنده و بلکه ده اول سویلدیگی اشعارندن
 اولمی لازم گیلان :

« نوله دهر ایچره نشانم یوق ایسه عنقایم
 نه عجب سیل گبی چاغله مسهم دریایم
 گوزه گوسترمز ایسه طکمی بنی هرادنا
 که نظر فرق ایده جک مرتبه دن اعلامیم »

گبی عالیجنابانه و شاعرانه سوزلری، عصرینک الک
 بیوک شاعر لرینی دمبسته حیرت ایدن بونادره روزگار،
 لیاقت و هییه سیله سراج چراغلغندن (سلطنت شعرا)
 جاه والاسنه ارتقا ایلدیگی گبی، کمالات کسبیه سیله ده
 مؤذللکدن صدارت علما مسند جلیله قدر اعتلا
 ایتیشدر .

خراباته :

« کیم طرز قدیمه کسوه ویرمش »

« شعر آنک الیله شکله گیرمش »

« باقی به سزا اولنسه تعیین »

« تعبیر مجدد نخستین »

توصیفیه اجمال اولان باقی حقیقه شعر ترکیه
مجدد لرندن صایایر. آکا کلجهیه قدر اکثر شعرا من
الفاظ ترکیه یی (غوم الاستیقندن) دوکمش ادوات گبی
اکنه بویه استدکاری قدر چکه رک، شعر لرینی
اوصـورتله وزنه گتیرمکه موفق اوله بیلدکاری و بو
جهتله اشعار ترکیه اوزمانه قدر سلاست و طمطراقندن
محروم اولدینی حالدیه باقی، سائقه حسن طبیعتله اکثر
منظوماتنی بو قصورندن بری بولندیرمغه دقت ایدرک
ایستلنجه بزده دخی غایت سلیس، غایت آهنگدار
شعر لر سویله بیله جگنی معاصر لرینه گوسترمشدر .

ضیا پاشانک :

« اما ینه بعض کهنه تعبیر »

باقیده ایدر درونی تکدیر »

دیدگی مسلم ایسه ده، بو حال شاعرک شاننه نقیصه
ویریحی شیلردن معدود اولماق ایجاب ایدر .

باقینک حسن طبیعتنه یاقشدیر یله میه جق برحالی
وار ایسه اوده آراقده جناس گبی شیلره تنزل
ایتمی و تشبیهات و استعاراتده بعض مرتبه مبالا -
تسزلق گوسترمسیدر . غزلیاتی عموماً عشرت پرورانه
و ترنمی یعنی، موسیقی ایله اوقونه جق یولده واقع
ولطیف اولدینچون باقی عثمانلی شعرا سنک « حافظ
شیرازی » سی عد اولنسه بحادر . مع مافیه
سلطان سلیمان اولان مرثیه مشهوره سی گبی، علویت
حسن و تصوّرله مشحون شعرلردن ده دیوان اشعاری
خالی دگلدیر .

شایان دقتدر، که اسلاف و معاصر لرندن بولنان
شعرا یه اوقدر اهمیت ویرما مش گبی گورینان نفی :

« کجی قلیچدن فتن روزگار

سیف یدالله اولوب آشکار »

مطالعیه باشلایان قصیده مشهوره نیک صاحب اولان

[صبری شاکر] ایله برده باقی یی بکنه بیله رک ، بر

قصیده سنده :

زمان عدل و دادنده بقول صبری شاکر :

« کریبان فلک مجبور دست آه شکوادر »

دیدگی گبی، دیگر بر نشیده سنده دخی :

بومحمد عجب اوصافنه چسبان گورینور

نوله بو بیتتی باقینک ایدرسه مخمین

« دفع یاجوج غمه ایشیکیدر سد سدید

منع جیش المهدر کهیدر حصن حصین »

دیش و باقی حقنده کی خصوصیت نظر تقدیرینه

عالم حیات نوبولور جانلر باغشدر دمبدم

انفاس روح اللهدر گویانسیم صبحدم

مسقطی تنظیر ایتسی ده آریجه بر دلیل بولمشدرد.

باقی لیاقت فائقه سیله معاصر لرینک بالطبع

محسودی و ستمیده سی اوله رق ، حتی سلطان مراد

ثالثک هنگام جلوسنده بعض منافق لریک سعایت

وسوء القا آتیه عزل و نفینه فرمان پادشاهی صادر

اولمشیکن کنیسنه اسناد اولنان قباحندن بر ائتی

اگلاشلا یغندن، نزد پادشاهیده تکرار ملتفت

اولمشدر .

شاعر باقی، سلیمان اول و سلیم ثانی و مراد ثالث

و محمد ثالث هر رندن پک چوق التفات و تلطفاته

مظهر اوله رق ، یتش بش سنه قدر امتداد ایدن

عمرینی کمال عز ورفاهیت ایله کچیر مشدر .

وفاتی :

« باقی افندی کیتدی عقبایه بیگ سکرده »

مصراع ناطق اولدینی اوزره ۱۰۰۸ ده وقوع بولمش

و جنازه سی نمازنده شیخ الاسلام عصر صنع الله افندی

امامتیه رغبت ایتمگله برابر عقیب دعاده شاعرک بر

غزلندن شو :

« قدر گئی سنک مصلا ده بیلوب ای باقی
 طوروب ال باغلا یله لر قارشو که یاران صف صف
 بیتتی تذکار و تکرار ایله قدر شناسلغنک درجه سنی
 غایت ظریفانه بر صورتده اظهار ایلشدیر .

باقینک آثاری مشهور اولان دیوان اشعار یله
 عربیدن مترجم اوچ پارچه اثرندن و حضرت ابو
 ایوبدن مروی احادیث شریفه یی جامع مجموعه سندن
 عبارتدر .

نفعی

ارضرو ملی نفعی ، کمال فصاحت و بلاغتیله
 شعرای عثمانیه نك مابه الافتخاری عد اولنمغه لایق
 اولان دهاتك برنجیسیدر . طور بیانی ایکی بچق
 عصر دنبری تقلید ایله اوغراشان بو قدر شعرا
 ایچنده هیچ بری کعبنه واره مامشدر .

لسان شعر مزك کسب نزاکت و لطافت ایتسنه
 باقیدن صگره خدمت ایدنلرک برنجیسی نفعیدر .

مشار الیه اشعارنده او اقتدارده بر شاعر
 ایچون عیوبدن معدود اولان جناس گبی قلب گبی
 ملاعب لفظیه یی تحقیر ایتشدیر . تصورات و تشبیها -
 تنده کی اکثر غرابتلر مبالغه لر ایسه بوگون دخی
 خوشه کیده جک درجه دن بالاتر در .

قدما ایچنده قوانین فصاحت و بلاغته الك چوق
 توفیق گلام ایدن نفعیدر . آثار منشور سندن بر مقاله
 ویا رساله بوندن پک چوق زمان اول منظور
 حقیرانه اولمش ایدیسه ده بوگون موجود اولمدیغی
 جهتله تکرار اماله نظر قابل اوله مدیغندن ، ماهیتی
 حقنده برشی دیمکه و امشالیله مقایسه یه جسارت
 ایده مدم . واقعا او قوتده بر طبیعتک نثر گبی شعره
 نسبت دها واسع بر زمینده میدان گتیره جگی اثرلر
 هیچ اولمزسه شعرندن آشانی قالماق لازمکله جگی
 خاطره وارد اولور و شاعرک :

« تنزل ایلیم انشایه ایلسم بلدکه

مسبحان فلک ورد ایدردی انشامی »

بیتی بوخاطرہ بی مؤید گورینور . آنجق هر ملتہدہ
 بعض پک ماہر منشیلرک شایان پسند اولہ جق
 برنشیدہ تنظیمدن عاجز قالدیغی گبی ، پک مشہور
 شاعرلرک دخی اربابنک تسلیم ایدہ جکی صورتہ
 برمقالہ قلمہ آلمقدہ مشکلاتہ دوشدییگی مجرب
 و معلومعدر .

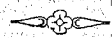
مشہور عالم اولان اشعار ترکیہ سندن بشقہ اکثریسی
 توحید الہی و نعت حضرت رسالتپناہی بی شامل
 و عرفی شیرازی بہ نظیرہ اولہرق سویلدیگی اون ،
 اون ایکی قدر قصائد فارسیہ سی و برمقدار غزلیات
 و قطعات و رباعیاتی واردہ ، کہ بر کرہ اوقونجہ :
 « سوزدہ نظیر اولمز بگما گر اولسہ عالم بر یگما
 پرطمطراق و خوش ادا نہ حافظ نہ محتشم .
 خاقانی یم بن محتشم یا نمدہ سرہنک عجم
 حافظ اولور لب بستہ دم خامہم ایدنجہ زیروجم »
 یوللو بر چوق فخریہ لر پلہ کندی کندیسنی تعریفہ
 چبالیان بو نادرہ روز کارک اولساندہ دخی - حضرت

سلیم اول بحق مستثنا اولق اوزرہ - بزم عثمانلی
 شاعرلرندن ہیج بریسنہ نصیب اولمیان و احتمالکہ
 فیضیلری ، عرفیلری ، خاقانیلری فلانلری دہ حیرت
 و مفتونیتہ دوشورہ جک درجہ دہ بولسان اقتدار
 فوق العادہ سی آکلاشیلیلر .

قصائد فارسیہ سی مطبوع اولمدیغیچون نمونہ
 اولہرق ، هر برندن بر قاچ بیتک تحریری مناسب
 گوردی .

« درفتنہ اجازت دہم ار پای قلمرا
 بر فرق فریدون شکند ماہ علمرا
 بیچار گیم واسطہ شد لطف صمدرا
 اوار گیم رابطہ شد زلف صنمرا
 سرمست الست آدمم امانہ چنان مست
 کز خود روم و کم کنم اسرار قدمرا
 آن فیض مصورکہ نی خشک بنعتش
 در نیکتہ صالاداد عربرا و عجمرا

پیمبر اسی که ز تعلیم الهی
حل کرد بیک نکته طلسمات حکمرا
آن آیت که برای حقیقت که حقیقت
سرزد بدل از معنیش اصناف امرا

دلم سرمست جام عشق و عقل کل ز باندانش
نکوید نشنوده هر دو بجز توحید یزدانش
ندارم آرزوی باغ جنت زانکه عاشق را
چه دوزخ شود فردوس اعلا زاه سوزانش
چه میخوام ز جنت هر چه میخوام ز دل خواهم
که صد کنجینه پنهانست در هر کج ویرانش

دل داند و اندیشه که از چیست خمیر
من بوالحجب صنع خداوند قدیرم
تصویر سرا پرده عشقست خیالم
مجنون بیابان خیالست نظیرم

مجنونم و عقلم سبق آموز الهیست
با آنکه ز اندیشه نه آ که نه خیرم
چون راز نهان پرده کشد چشم سمیع
چون حسن بیان جلوه کند گوش بصیرم
نعت شه گونین که از فیض شنایش
کنجینه اسرار الهیست ضمیرم
یکتای دو کون احمد مرسل که نکنجد
بانعت وی اندر سخن الهام کثیرم

« چون در آمیزد بناله آه آتشرای من
آسمان گیرد کنار از گرمی غوغای من
آسمان باروزگار آواره گردد از وطن
سرزند از دل چو آه گرد باد آسای من

« منم که مصحف اندیشه حسب حال منست
سر صحیفه او آیت کمال منست

من و تخیل نعت شریف او پس ازین
 هراں سخن که نه مدحش بود و بال منست
 امید دارم از الطاف کرد کار ازل [۱]
 که لطف تربیتش باعث کمال منست
 کهرنشار درایم بعرضه محشر
 چنانکه عادت دیرینه خیال منست
 چو بر جواهر نظم قدم نهاد گوید
 که چیست این در و گوهر که پایمال منست
 شوم بخاک رهش چهره سای و میگویم
 که نفعم من و این ریزه سفال منست

§

مشارالیه سلطان احمد اول دورنده کسب اشتہار
 ایدرک سلطان مراد رابعک زیاده سلیله ملتفتی
 و شرفیاب بزم مصاحبتی اولمشدر .

[۱] شو درت بیتک متضمن اولدیغی حسن تصویره
 بکزر بر خیال لطیف ترک و عجم شاعر لرینک آثارنده پک
 نادر بولنور ظن ایدرم .

اشعار ترکیه سی مشهور اولان قصائدیله غزلیاتنه
 و برجوق هجوئیات غلیظه یی جامع اولان «سہام قضا»
 سنه منحصر در .

زماننده وزرا و اکابر و ادبادن هجو ایتدک کیمسه
 براققدن ماعددا اوز پدرینی دخی آزرده سہام
 تعریض و تمسخر ایلکدن کندینی آله میه حق صورتده
 اوصنعت مذمومہ یه ابتلا حالنده بولنمشدی . برآراق
 پادشاه حضرتلری بعدما کیمسہ یی هجو ایتماک اوزره
 نفعی یه توبہ ایتدیرمش و نفعی دخی اوآراق تقدیم
 ایتدیگی برقصیده سنده :

« بوگوندن عہدم اولسون کیمسہ یی هجو ایتیم الا
 ویرمدک کراجازت هجو ایدردم بخت ناسازی »
 یوللو تا کید عہد ایتش ایکن، ینہ طیانہ میوب صدر
 وقت اولان بیرام پاشایی هجوه جرأت ایتدیگندن
 طولانی نقض عہد بلاسنہ اوغرایوب اعدام اولنمشدر .
 (۱۰۴۴)

نفی طبیعتند کی او اقتدار خارق العاده بی مدح
 و ذم اکابر یونیده سخن پردازاغه حصر ایتمیوبده
 اوجهاجه مشهور اولان استعدادینه نظراً بهادران
 عثمانیانك داستان فتوحات و وقوعاتنی نظماً یازمغه
 صرف ایده یی، مشهور شاهنامه سیله فردوسی عجملرک
 بر (هومر) ی اولدینی گبی نفی ده ترکلرک بر
 (ویرژیل) ی بولنوردی .

سهام قضا سندن برقچ سوز :

« کیمدر بنمله فن معانیده بحث ایدن
 یلسون که آ که حملاء طبع بلا یتر
 برستم کمانکش نظم که طبعه
 ترکش مقطعات (سهام قضا) یتر . »

دیگر

« سعادتیه ندیم اوله لی پدر خانه
 نه مرجمک گوریر اولدی گوزم نه تر خانه »

زوگورتلك اقم الدی عجمیدر ایتسه م
 بذرگی بورادن بنده عرض جرخانه
 پدرده می عجب امساك خنده می یلسه م
 نزا کتیه بونی کیم سئوال ایدر خانه
 پدر دگل بوبلای سیاهدر باشه
 سوزم یرنده نوله کوچ گلیرسه گر خانه
 بنم زوگورتلك ايله الارم طاش آلتنده
 مزخرفاتن اودر وگهر صا تر خانه »

« روضةالابرار » صاحبی نفیعنك وفاتنی شو
 صورتله یازمشدر :

« هجّاو روزگار نفی افی کردار تلنگام زهر
 مار شمشر خونبار اولدی »

شاعر مشارالیهك زخمنك سهام قضاسی اولانلردن
 قافزاده دخی تذکره شعرا سنده یالکز شونی سویلر:
 « نفی ارضرومی . بو ایات ترزیقتندندر »

قافزاده نك ترزىقاندن عد ايتديگى يالگىز ايکى
بيت، نفعينك مابه الاشتهارى اولان قصائدندند ده
آلغیوب عادى برغزلندن آلمش اولمقله برابر، ينه هيچ
بروقته ترزىقاندن صايلىق ممکن اولميان سوزلردندر، که
شونلردر :

« بر طولی نوش ایت شراب ناب کلسون چشمکه
« مست اولورسه نك نازه باشله خواب کلسون چشمکه
« غمزه که پرتاب ايکن طاقت گتورمن آفتاب
« باده عقلی وار ايسه بي تاب کلسون چشمکه »

نابی

قدمای ادبامز ايچنده نفعیدن صکره شعر ايله
اڭ چوق شهرت قازامش اولان ذات نابی در .
حتی بر آدمه شعرده فوق العاده بر مهارت و قدرت
اسناد اولنديغی زمان : « نابی گبی سويلر » ديانلر
يقين و قتلره قدر چوق بولنوردی . احتمالکه شمعی

دخی واردر . شوقدرکه شهرتجه نفعينك ايکنجیسی
اولان نابی

« ماهیتی اثبات ایدن آثار قلندر »

امتحانگاهنه چکيله جک اولورسه مراتب شاعریتجه
دخی نفعیدن صکره گلمکه لیاقتی تصدیق ایتدیره جک
صورتده بدایع حسن طبیعت عرض ایده مسه
گر کدر .

کلیات آثاری ايچنده کلمات نحریرانه سینه
شاهد وقوه علمیه سینه عائد اولان توحیدلری، نعوتی
ایله اسلوب و افکارجه طبیعت شاعرانه و نظر
حکیمانه دن دخی بهره سنی تصدیق ایتدیرمکه هر حالده
کفایتی مسلم اولان بعض رنگین پارچه لر، منتخب بیتلر،
برجسته مصراعر مستثنا اولمق اوزره ، سائر برچوق
کفتار و آثاری - فوآد پاشا مرحومک ، اوزمانلر
نصایه شهرت فوق العاده یه مظهر اولمش، برمنشینک
آثار قلیه سی حقنده دیدیگی گبی - پوف بورکنه

بکزر : ظاهرینه باقلسه قباحه ، اهمیتلجه برشی
 گورینور؛ حال بوکه ایچی هوادن عبارتدر .
 مقصد احقرانهم - وفرت آثار و کثرت اشتہار
 ایله بوگونکی گونده مستصحب عموم اولان - شاعر
 مشار الہی چورتمک دگلدر . ذاتاً آثار میداندہ
 ایکن او یلہ بر مقصدہ تبعیتدن عبث برشی اولہ مز .
 مرام عاجزانہ مشار الہک شاعریتجہ سائر مشاہیر
 ایلہ آره لرندہ کی نسبت صحیحہ پی گوسترمکدر . حسن
 طبیعت نقطۂ نظرندن باقلدینی حالہ بونک آثاری دہ
 فضولیلاک، نفعیلرک، غالبلاک آثارینہ معادل گورلمک
 احتمالی اولسہ ایدی، آنلر حقندہ تمیزمک مساعد
 اولدینی درجہ دہ راستگویانہ قائل اولدیغم مدایحہ
 بکزر ثنالی بونک چقندہ دخی یازمقلہ افخار
 ایدردم ، غرضکارلقلہ ستر حقیقتہ چالشمق و مسلک
 حقانیتدن انحراف ایتک موافق حیت اولمادیغی
 بیلم . بونلر حقندہ یازدیغم شیلردہ ایسہ ذاتاً حسن
 نیتدن بشقہ برسائق حقیقی اولہ میہ جنی میداندہ در .

معلومدرکہ ہر بر ادیب اقسام ادبدن قلنک اک
 زیادہ اثر قابلیت گوسترہ جگی جہت ہانگیسی ایسہ
 آکا اختصاص ایدر ایسہ موفق اولور . بوکا
 مبنیدرکہ سائر فنون و صنایع گبی ادبیاتک دخی
 حیرتبخش عقول اولہ جق بر صورت و سرعتدہ ترقی
 ایدوب گستدیگی یرلردہ ادبانک شاعرلری، منشیلری
 ایرلینی گبی ہر صنفک افرادی دخی منسوب
 اولدینی قسم ادب ایچندہ ینہ اک چوق مستعد
 اولدینی شیلرنہ ایسہ آنکله اشتغال ایدر : مثلاً
 شاعر عمومیت اوزرہ شعرلہ توغل ایدرسہ دہ شعرک
 دخی طبیعتنک اک چوق اثر اقتدار گوسترہ جگی
 نوعی اختیار ایدر . منشی دخی بویلہ در .

نابی ایسہ ہم شاعر اولمق، ہم دہ منشیلاکدن
 واز کچہ مامک ایلہ برابر شعرک بزده کی تقسیم صوریسی
 اعتباریلہ مشوی، قصیدہ، غزل، تخمیس، خمیس،
 رباعی، قطعہ گبی ہر بری برر طور دیگردہ بولنمق
 ایجاب ایدن نہ قدر انواعی وار ایسہ ہپسنددن

سـوینک - كذلك انشانك ده تاریخ ، سیاحتنامه ،
مکاتبات ، فلان فلان گبی ، بربرندن آیری برطاقم
اصول وقواعد تابع اولسی لازم گلان نه قدر
اقسامی موجود ایسه جمله سندن برر نمونه گوسترمک
والحاصل جهان ادبیاتک هر قطعه سنده ، هر کوشه -
سندده طبیعتنه امیرانه اجرای احکام ایتدیرمک
ایستمش اولسندن طولای اولمیدرکه نه شاعر لکده
نده منشی لکده (نابی !) نامنک عظمت شهرتیه
متناسب عد اولنه حق بر اثر فوق العاده براقه مامشدر .
ضیا پاشا نابی حقنده دیرکه :

« دستنده مثال موم ترکیب

قصدا ایتدیگی شکل ایله بولور زیب »

فی الحقیقه ناینک هانگی بر منظوم اثری اوقونسه
اوسهولت بیانه باقدقچه کندیسچون نظماً افاده سی
مشکل بر فکر بولنه میه جغنه انسان قائل اولور .
ایشته مشار الیهک اک بیوک فضیلتی ده بودر . لکن
تأسف اولنورکه پک آزکیسه یه نصیب اولان اوقدرت

خدا دادی - بال مومندن اوینجاق اعمالنه تنزل
ایدن هنرور لرگی - نابلحل شیلرده استعمال ایدرک
عادتا اسراف ایتمشدر !
خرابانده :

« تعقید ورکیکه اوغرامن هیچ

ایلر اوقودقچه طبعی تهییج

ارسال مثله مثلی یوقدر

بوشیوده سوز اگرچه چوقدر »

توقیراتیه بر مقام امتیاز بولمش اولان نابی یه گوره :

« دکل هاله طوتوب خرمنکه چرخ اوزره برغر بال

حبوبات نجومی شب بشب تعشیر ایدر مهتاب »

« پر اولوب نان ایله بر کفهی بر میرانک

بریسی سنککلر آلتنده زبون قالمشدر »

« نظر عواقب احواله اولدیغندندر

که نظمیلرده قوافی یه اعتبار اولنور »

« گورمەك نىدوكنى اولديغنى گوش ايتەك
 بر زمان فصل بەارەك آدى ايام فرح »
 « مدام غارت اچوندر نوال خلقى باش
 تطاول ايتديكى دستار بدنامى كلش »
 « اول ريش سپيد ايله ينه ايليوب شرم
 بريضة اوچوزمەدن اوصانمز هوس صبح »
 « هاون مس پر اولوب مسك ايله ياغەبر ايله
 لاله نەك ها وننه داغ درون قالمشدر »
 « گلدی بوسال اسير جيلەك ايله خواجە بهار
 نامى خرّم كوله نەك جاريه نەك هپ گلزار »
 « نابی قدحده ظاهر اولان جاجا حباب
 گلاگون باده نەك آياغەده صراجەدر »
 « لذتن اولمه تلخى ظاهرله نااميد
 دريا ايله سفينه سفينه شەكر گلور »

« فلەك صانە كه خورشيد ضيا كستريدر
 عالمك چرك شبن سيلەك اچون سونگريدر »
 « دوشمز لب شيريننه يارك سخن تلخ
 حلواجى دكاننده ييازك یرى يوقدر »
 « گي سوزلر حقيقة مناسبت آلز . كمالات علميهده
 اومرتبه اشتهارى، تركيب عباراتده اودرجه اقتدارى
 ايله آگا لايق اولان هيچ اولمازسه :
 « او كيمسه كيم صور عالمه ستايشى يوق
 مصورەك هنرين دركه چشم دانشى يوق »
 « يارب بنم اقتضاي اعمالم ايله
 اولمق گورينور راهرو قعر جسيم »
 « اما سەنەك اقتضاي فضل وكرمەك
 لايق، كه ويره رخصت كلكشت نعيم »
 « اوله یدی قدرتی ایتزدی خاطرینە گذر
 سبب جبارە نەك عجزيدر توكلنه »

« دخی کیمدن امید صدق ایدرسک نابیا بیلیم
صباحک برنفسده نصفی کاذب نصفی صادق قدر »
« اولدی سرمایه حیرت بگا بیم وامید
بیله مم ایله جک گریه میدرخنده میدر »

« بیمار ایسه ده هر نه قدر چشم سیاهی
عشاقی پریشان اید جک قدرتی واردر »

ایاتی گبی فاضلانه ، حکیمانه ، شاعرانه و ادیبانه
شعرلر سونلک ایدی .

بومقوله منتخباته ایسه سائر برچوق مناسبتسز -
اکلر آره سنده نادراً تصادف اولندیغی جهتله آثارینی
مطالعه ارباب طبیعتیه گوره - بالذیر انلق ایچنده
چیچک طویلامق - قیلیندن اولدیغیچون پکده خوشه
کیدر شیردن دگلدردر .

مشارالیه عن اصل [رها] لی اوله رق سلطان
محمد رابع زمانده استانبوله گنمش و مصاحب
مصطفی پاشا دأره سنده پرورده اولمشدر . کلیات

آثاری سیر ویسی به یازدینی ذیل ایله « تحفة الحرمین »
ندن و « غزائمه » سیله برقطعه مکمل و معظم
دیوان اشعارندن و « خیرآباد » و « خیرییه » ناملریله
منظوم دیگر ایکی اثرندن و برخیلی منشآتندن و برده
حدیث اربعینه یازدینی منظوم ترجمه دن عبارتدر .

« نابی بحضور آمد » عباره سی - که علی روایه
محتضر ایکن سو یلدیگی اڭ صوڭ کلامیدر - اجمد
حسابنجه تاریخ وفاتی اولان ۱۱۲۴ سنه سنی اشعار
ایدر .

اسکدارده مسکینلر جوارنده کی مزارستانده کائن
اولان مقبره سکونی جد امجد جناب شهریار
جنت مکان سلطان محمود خان ثانی حضرتلری
زماننده دولته بر دفعه تعمیر اولغیشیکن اوزماندنبری
صدمات کوپال ایام ایله تکرار مائل انهدام اولدیغندن
بوندن آلتی سنه مقدم ، محب ارباب ادب و قدر شناس
عرفان وارب اولان معارفندان عصردن بعض اهل
خیر صرف نقد و بذل همته صاحب « خیرآبادک »

مزارینی آباد و روحنی شاد ایتشلردر، که بو حرکت
مشاهیر هنروران اسلافک مزارلری حقنده افراد
نامنه ایدلمسی اقتضا ایدن احترام واهتمامک برنجیسیدر؛
دینه بیلیر .

ندیم

سلطان احمد ثالث عصرینک یگانه شاعر
نکته دانی و داماد ابراهیم پاشا مجالس اذواقنک
منفرد ندیم ترزبانی اولان قضاتدن استانبولی
احمد ندیم افندی - که سلامت طبع و دقت تمیز ایله
تمایزینه شاهد اولان نزاکت و سلاست افاده سی
و فصاحت اسلوبی ایله وصفنده :

نقاد ادب دینلسه لایق

اولدیغی گبی ، شوخی مشرب و شطارت مزاجنه
دلالت ایدن ادای شیرین و تعبیرات شکرینی ایله
حقنده :

قناد ادب دیمکده صادق

گورینور - متأخرین شعرای عثمانیه نك گرچکدن
مابه الافخاری عداولنه جق دهاته ادبانك برنجیلرنددر .
کندیسنندن مقدم اولان مشاهیردن فضولیلرک ،
نفعیلرکده مخترعلردن اولدیغی ویوللرنده کندیلرینه
هنوز مسابقت ایدن بولمادیغی مسلم اولمقله برابر ،
بوايگی ذاتک و حتی ندیمدن مؤخر اولان شیخ غالبک
اکثر سوزلرنده ایرانیک شائبه سی گورینور . ندیم
ایسه - ادبیات عجمه مألوفیتده - اشعار فارسیه سی
دلالت ایلدیگی وجهله - نه فضولیدن ، نه ده نفعیدن
آشاغی قالمادیغی حالده - ترکی اشعارنده شیوه لسان
ترکیدن ممکن اولدیغی قدر آیرلماغه دقت ایدرک ،
بو خصوصجه اقرانک کافه سنه رحجان فضیلت اثبات
ایتشدر .

ندیمک طبعاً شاعر یارادلایغنه حسن خیال
و غرابت تصویری الک بیوک شاهد وزاده طبعی اولان

او بدایع ایسه اڤول مزیت فطریه سنه عائد ایسه ده،
شاعرک اویله گل فصلنه یتشمش بلبلمر گبی، کمال
شوق و شطارتله بر دوزی به نغمه ساز بلاغت اولسنه،
بولندیغی عصرک دخی خیلی تأثیری. خیلی معاونتی
اولق لازم گلیر.

اویله بر عصر، که هر درلو آمال و تمایلات نفسانیه به،
هر یولده اشواق و اذواق وجدانیه به مساعد بر
آسایش حاله مقارنتی جهتیله اقشامی بر سورگاه عیش
و طرب، صباحی بر نوهار شوق و شغب توصیفنه
شایان و تعریفنده

« اهالی عز و دولته رعایا امن و راحتده

هنر اربابی رفعتده جهان یکپاره نورانی »

یوللو بیك درلو سوزلر سویلیان ندیم بیله ستایشی
حقیه ادا اتمکده معترف عجز و نقصان گورینور!
بر زادن ایشتمش ایدم: شاعر مشار الیه اودلنشین
کوشکلر، اوفر حفزا مسیره لر، اوشوق انگیز

چراغانلر، او اکلنجه لی الفتلر، تنه لر حقنده او پارلاق
پارلاق قصیده لرینی، او نازک نازک شرقیلرینی ابراهیم
پاشایه تقدیم ایتدکجه، پاشانشئه سندن شاعرک آغزینه
جواهر طولدیررمش !!

بورروایت احتمالک یالاندر. فقط عصرک
حالی، ابراهیم پاشانک درجه سامان واقبالی،
ندیمک ایسه مزاج عصره تمامیه یراشیر اولان
شطارت مقالی گوز اوکته آلنیرسه روایت واقعه
یکده استبعاد اولنه جق شیلردن گورنمز.

طبیعت شاعرانه نظرنده ایسه اودرجه دنک
دنک لطافت اودرجه موج موج صفا اولان
محجرات بلاغت آغزی جواهرله طولان بر
شاعر دن صدور ایتشه بگزر! و یونکله شاعرک
غزای طبع عنقا پسندینه استدلال اولنور، که ابراهیم
پاشادن اوصورتله آلدیغی جواهر گرانیهایی تقدیم
ایتدیگی اشعار شعشعه نثاريله ینه پاشایه اعاده
ایدرمش دیمک اولور!

ندیمك موأخذہ اولنہ حق برحالی وار ایسہ اودہ
تنویر انسانیت، تہذیب اخلاق، ترویج معالی ایدہ -
جك مباحث جدیدہ ہی ہیچ خاطرہ گتیر میہ رك،
طبیعتندہ کی اقتدار فوق العادہ ہی اشعار خفیفہ یہ حصر
ایتمسیدر۔ برشاعرك وجدانندہ اك اول پروردہ
ایدہ جگی حسیات عالیہ نك برنجیسی ایسہ «حب وطن»
حس مقدسی اولق لازم گلیر۔

ندیم بویلہ برحس عالینك کندی گبی برشاعرہ
تحمیل ایتدیگی وظیفہ ہی درخاطر ایدوبدہ آراقده
اویولده دخی بعض شعرلر سویلگہ ہمت ایتمش
اولسہیدی ہم اقرانی ایچندہ بالاستئنا نائل اولدینی
بخشایش قدرتك شکرینی - برصورت اصیلانہدہ -
ایفایہ چاشمش، ہمده - اثرلرندن وطنپرورلك یولندہ
دخی مستفید اولہ جنی - معاصرین و اخلاقك ہر
وقتہدہ، ہر صورتلہ ستایش و تحمید و احترامنہ عرض
لیاقت ایتمش اولوردی !

بومطالعات مشارالیهك مسلك لا ابالیانہسنہ

عائد اولوب، شاعریتجہ حائز اولدینی مرتبہ عال العالمہ
قطعا تعرض ایتمز۔

طبیعتنك پارلاقلغنہ، خیالنك درجہ سماحتنہ،
شعرینك نزاکت و لطافتنہ کلنجہ بونلرك تعریفندہ
ینہ کندیسنك کندیس ایچون دیدیگی :

« طبع او باغبان گران دستایہدر
کیم برگل ایستسم بگا برگلستان ویرر
ہر حرف شوخی بابل شیدایہ نظممك
برگلستان تبسم گل ارمغان ویرر »

یتلرندن دھا رنگین برسوز بولنہ مزن ظن ایدرم۔

اسلوبی شائبہ تکلف و تصعدن بری و تحف
تحف تصورلری، نازك نازك تعبیرلری کندیسنہ
مخصوصدر۔

واقعا :

« خسته لقلردن امان گورمیه چشم سیهك
مومیا بولمیه عالمده شیکست کلهك »

و

« ندیم نامنه برشاعر جهان وار ایتمش
کنند زلفه دوشسون الهی اول عیار »

گبی فکرلر شمدیه قدر هیچ برشاعر مزك آینه
خیالنه اوغرامش شیلردن دگلدر .

ندیم دنیادن گیده لی بر بچق عصردن زیاده
زمان مرور ایتدیگی حالدده محصول طبیعت نازکانه سی
اولان اشعار لوندانه سی بوصباح طوپلانمش بردسته
ازهار بویا گبی تر وتازه طور مقده در .

شوقدر، که ابکار خیالاتك اکثریسی اساطیر
اولین پر یلری گبی، نه قدر دلبر، نه درجه نازك ایسه
اوقدرده آچیق صاحیق شیلر اولدیغندن، کمال بك
افندینك دیدیگی گبی، « ندیم افکار ایتك جائز دگلدر »
خراباته :

« صگره بویوله ندیم کیتمش
تقلید ایتمش زیاده ایتمش
الفاظه یگی خضاب ویرمش
برقاتدها آب وتاب ویرمش
لکن گاهی تجاوز ایتمش
تا مرتبه مزاحه یتمش »

دنیلسی ده غالباً شاعرك اکثر کفتارنده کی پرده -
براندازلغندن کنایه اوله جق . شو قدرکه ندیمك
کندی یولنده مخترع اولدینی محقق اولدیغیچون آنی
(یحیی) و (بهایی) مقلدی عد ایتکده ضیاپاشانك
فکرینه اشتراك ایددم . ندیمك، برقصیده سنده :

« نفی دخی عدمده ایشدکجه سوزلرم
شاباش وآفرینی جهان جهان ویرر »

دیمسی، نفی بی بر استاد کمال گبی تقدیر واجبال
ایلدیکنه و بوده حسن تمیز و کمال انصافنه برهان
اولدینی گبی، دیگر برنشیده سنده دخی :

« شهنشاه سنک کندی چراغک عبد ناچیزک
ندیم بنده کیم بر شاعر نازک طبیعتدر »
دید کدن صکره :

« دگلدر اویله پک استاد شاعر کرچه کیم اما
ینه اشعاری طبعه خوش کلور بیلم نه حالتدر ! »
دیمسی نزاکت ومحویت ادیبانه سنک غرور شاعرا -
نه سنه غالب اولدیغنه نشاندرد .

ندیمک مطبوع اولان دیوانندن بشقه منظوم
بر اثری اولمیب، منشور اثری ایسه منجم باشی تاریخی
ترجمه سیدر، که بوندن ده انشاجه اولان مهارت وحذا -
قتی آگلاشیلیر . مشار الیه (قاضی عسکر مصطفی
افندی) نامنده بر ذاتک حقیقیدی ایمش . وفاتی
۱۱۴۳ سنه هجریه سنه مصادقدر . [۱]

[۱] ندیم ابراهیم پاشا وقعه سنده سزای آصفیدن فرار
صددنده ایکن طامدن دوشدرک متأثراً وفات ایلشدر .
[للطابع]

چلبی زاده عاصم

اسماعیل عاصم افندی رئیس الکتاب چلبی محمد
افندیکنک صلبندن استانبولده دنیایه کلمشدر . تاریخ
ولادتق مجهول ایسه ده « بیکن یوز سنه سی صدر الشهید
السید فیض الله افندیکن ملازم اولوب بیکن یوز
یکرمی سکرز رجبنده ابتدای خارج ایلله کنعان پاشا
مدرسی » اولدیغی سالم افندی تذکره سنده مقیددر .

ککالات علمیه سیله واصل جاء فتوا اولدقن سکرز
ماه صکره - که ۱۱۷۳ جمادی الآخره سنه مصادق
دیمک اولور - ارتحالی وقوع پولان ومدت عمری
طقسان طقسان بش سنه قدر حساب اولنمق لازم گلان
بوذاتک راشد تاریخنه یازدیغی « برمقدار ذیل » دن
ومتداول اولان دیوانندن بشقه « مانند کوهر » نیجه
نیجه اثر معتبر ترتیبه موفق اولدیغی فطین تذکره سنده
محرر ایسه ده اسامیسی بیان اولنمدیغندن قاچ پارچه در،
و نصل شیلردر بزجه مجهول قالمشدر .

مشار الیه سلطان احمد ثالث عصری شعر اسندن
و بناءً علیه ندیمك معاصر لرندن اولیور . اشعارى
بك چوق دگل ایسه ده موجودینك اکثریسی
ضرر سزدر .

بعض سوزلرنده ندیمه تقلید ایتك ایسته مش
ایسه ده بسبلی موفق اوله میه جغنی آگلادیغندن
« ارسال مثل » یولنی مراق ایدرك بعضاً :

« غم عالم مکدر ساز طبع اهل هوش اولمز
بلی سرچشمه آب گهر خاشا کپوش اولمز »
« پریشانلق نظام حال قیدندن گلیر یوقسه
امید سودی نابود ایلان بیم زیان چکمز »

« محله قابلیت شرطدر باران نیسانك
تماشا قیل که هر بر قطره سی در ثمین اولمز »

گی یالکز اوزمانلرجه دگل ، شمدی دخی مقبول
صایله جق نادره لر سویلدیگی گی بعضاً دخی :

« کهن سرمایهلردن پایمالان بهره دار اولمز
سبوی آبدیده سوی خاکه قطره بار اولمز »
« حقه نیجه قریب اوله بیلسون بوممکنات
درگاه شاهدن فقرا داری دور اولور »
« جهانده کچ منشدن راست کیشك رنجی افزوندر
بومزلگهده تیرك چکدیگی جورى کمان چکمز »

بوللو یالکز بوزمانجه دگل اسکی وقتلرده بیله چکیله میه .
جك مناسبتسزاکلره قائل اولمشدر . بونگله برابر
چای زاده نك اشعارنده لفظجه قصور سائر امثالنه
نسبتله بك آز گورینور . حال بویله ایکن ضیا پاشا
مرحومك :

« اسلافده گرچه وارزحافات
یوقدر بویله ولی خرافات
ثابت سامی بوسهوی ایتمش
راغب عاصم او اثره گیتمش »

دیهرك بو ذاتی ده :

« مد ویردی کیمی الفله نونه
ویرر حرکه کیمی سکونه
دیر عقله عقلتند
جانی دخی جان صورتند »

تخطه سی ماصدق حاللری اولان شعرا صرہ سنده
گوسترمسی بریا کاشلقدن نشأت ایتمش گی گورینور
شاعر مشارالیهک سائقه حقیقت وطبیعتله
سویلدیگی اشعاری ایچنده :

« گوکلده اهل عشقک کیمسه یه هیچ کینه سی یوقدر
حقیقت پیشگانک بدنما آینه سی یوقدر »

ییتی و :

« یارب بومغنای ییلور هپ عالم
کیم عبده سزا جرم، وعطا درسگاهم
بن با که دوشن ایشده قصور ایلدم
حاشا که جنابک اتمیه لطف وکرم »

و :

« افسوس که انفاسی اضاعت ایتدم
سرحد بقایه حیف غافل یتدم
فهم ایدم مدم معادمی مبدای
غفلتله گلوب جهانه حیران گیتدم »

و :

« دیوانه وفرزانه سنگدر یارب
ویرانه وکشانه سنگدر یارب
عاصم قولکک جرم وکناهن عفوایت
هرنه یسه او دیوانه سنگدر یارب »

رباعیلری و :

« بزم طربده ساقیا با که نه گل نه لاله ویر
دفع غمه دوا ایچون نیمجه برپیاله ویرر »
غزلنک تکمیلی گی منتخب شعرلر، نظر حکمت و قدرت
طبیعتنه دلیل عد اولمغه لایق نفایسنددر .

شیخ غالب

شعراى متأخره من اچنده اندرالوجود اولان
شیخ غالب حضرتلری کتبه دن مصطفى رشید افند -
ینک صلبندن استانبولده تولد ایتشدرد .

ابتدا داخل اولدینی مسلك کتابتی ترك ایله
طریقت علیه مولویه گیرمش و حسن سلوک وسیرتی
و کمال علم و فضیلتی کندیسنی ددگانندن بولندی
غلطه مولوینخانه سی پوست نشیناگنه قدر ایصال
ایلدشدر .

مشار الیهک آثارى مکمل دیوان اشعاریه
مشهور اولان « حسن و عشق » منظومه سندن
عبارتدر .

اکثریسی تصوف یولنده اولان قصائد و غزلیاتی
سائر امثاله او درجه فائق شیلر دگل ایسه ده
« حسن و عشق » ی « منظومه لیلی و مجنون » گبی

مؤلفنک سرمدیت نامنه تکفل ایده جک بدایع
نادره دندر . [۱]

عمومی قی اعتباریه « لیلی و مجنون » اچون
مخزن لطائف حسیات دینیه بیه جگی گبی « حسن
و عشق » اچون ده مرآت بدایع تصوراتدر دینیه بیلیر!
اوصورتده، که غربک - آزیحق استعداده مالک اولان
هر بر انسانی زورله عالم، ایستر ایسته من ادیب
ایده جک - بیك درلو وسائط تحصیل، بیك یولده
اسباب تشویق ایله پرورده ایده بیلدیگی شاعرلرک
و خصوصیه فرانسه نك - اون طقه و زنجی عصر
کالاتنده - تک اوله رقی یتشیره بیلدیگی شاعر
مشهور (و یقتورهوغو) نك بعض آثارنده گوروبده
حیران قالدیغمز اوقسوتلی قسوتلی مشعشع خیاللرک،
اوقورقچ قورقچ دلپسند تصورلرک بعض نظائرینی

[۱] حسن عشق بو کتابخانه صره سنده آریجه تمثیل
ایلدشدر .

حضرت شیخ « حسن وعشق » نده گوره یلرز .
ضیا پاشا مرحومک « حسن وعشق » ومؤلفی
حقنده کی :

« گلمشدر او شاعر یگانه

گویا بو کتاب ایچون جهرانه »

سوزی طوغریدر . فقط نابی به نسبت شیخه :

« دیوانی آچ الکله شویله

بش بیتنه بر نظیره سویله »

دیدگی نقصان تدقیقدن ایلری گلمش بریا گلمشلقدر
ظن اولنور . زیرا آلتی یوز سنه دنبری نه قدر شاعر
گلمش گیتمش ایسه جمله سنه غبطه رسان اولمغه
لایق بولسان او منظومه بی نظیری دها یگرمی آلتی
یاشنده ایکن یازوبده میدان آته حق قدر طبیعتی
کندیسنه یار اولان بر شاعر آتش بیان ناینک :

« بوگاشنده کشایش بخش خاطر انجمن یوقدر
دهان غنچه ده خنده، لب جوده سخن یوقدر
سحاب اسانشار ما ملک آسانتر اما کیم
سرنده کردشه شایسته عالمده چن یوقدر
ندن پچان اولور پای نگاه رغبتیم یسلم
تهی گلار گرهدن زلف سنبلده شکن یوقدر »
گی ظاهرده معنالی گورینور روحسز افاده لرینه
ویا خود :

« ویرمز حجاب رخصت فریاد هر کسه

یوقسه همان هزارمیدر مبتلای کل »

« تمیز رنگ کل وخاره اهتمام ایتیم

وفا ایله ستمک فرقن التزام ایتیم »

« سپر اولمقدن اوزکه آتش دلسوز قندیله

نه در سودی بیلنسه روغن آب اوزره تفوقدن »

حضرت شیخ « حسن وعشق » نده گوره یلرز .
ضیا پاشا مرحومک « حسن وعشق » ومؤلفی
حقننده کی :

« گلمشدر او شاعر یگانه
گویا بو کتاب ایچون جهاننه »

سوزی طوغریدر . فقط نابی به نسبت شیخه :

« دیوانی آچ الکلله شویله
بش بیتنه بر نظیره سویله »

دیدگی نقصان تدقیقندن ایلری گلمش بر یا گلشلقدر
ظن اولنور . زیرا آلتی یوز سنه دنبری نه قدر شاعر
گلمش گیتمش ایسه جمله سنه غبطه رسان اولمغه
لایق بولسان او منظومه بی نظیری دها یگرمی آلتی
یاشنده ایکن یازوبده میدان آته حق قدر طبیعتی
کندیسنه یار اولان بر شاعر آتش بیان ناینک :

« بو گلشنده کشایش بخش خاطر انجمن یوقدر
دهان غنچه ده خنده، لب جوده سخن یوقدر
سحاب اسانشار ما ملک آسانتر اتم کیم
سرنده کردشه شایسته عالمده چمن یوقدر
ندن پچان اولور پای نگاه رغبتیم بیلم
تهی گلار گرهدن زلف سنبلده شکن یوقدر »

گی ظاهرده معنالی گورینور روحسز افاده لرینه
ویا خود :

« ویرمز حجاب رخصت فریاد هر کسه
یوقسه همان هزارمیدر مبتلای کل »
« تمیز رنگ کل وخاره اهتمام ایتیم
وفا ایله ستمک فرقن التزام ایتیم »
« سپر اولمقدن اوزکه آتش دلسوز قندیله
نه در سودی بیلنسه روغن آب اوزره تفوقدن »

«رواج زهدی گورتصویر ایدرکن مجلس عشرت

مصور لر النده قیل قلم مسواکه دوغمشدر»

گی لقردی قحطلغنده (اصمه لر بودایم) یولنده
سوزلرینه و یاخود:

«دیوانه ابلر آدمی زنجیر بسته لر

دست اصول پای هوایی گذشته لر

درمانده سرنه لذتی وارشان وشوکتک

رویینی بقلوانک آغاردیر نشسته لر

قنده سفال میکده وقنده جام شه

وار باده لرده ده نیجه بخت خجسته لر»

طرزنده کی مهممل و مناسبتسنز لقردی لرینه دگل، اک

منتخب، اک رنگین، اک معیندار شعرلرینه نظیره سویلک

ایستینجه نه دن موفق اوله مسون؟

شیخ غالب قصیده وغزلده واقعا فوق العاده

براققدار گوستره مامش ایسه ده بوده اعتقاد حقیرانه حجه

اوزمینلری جولان طبیعتنه مساعد بولدیغندن نشأت
ایتمشدر.

ایستدیکی زمان مقال وخیالنده حضرت شیخی

پک گوزل تقلید ایدن حامد بگک غرب ادبایی

یولنده کی منظوماتنی هرکس تقدیر ایتدیگی گی،

زماننک افکار و معلوماتی و کندیسنک مسلك

و موقعی مساعد اولوب ده شیخ غالب غزل و قصیده

یولندن حقیقه رق واسع، فیضلی وادیلره سوق طبیعت

ایتمش اولهیدی، براقش اوله جفی اثرلر بوگون خزینه

نقایس ادبیه مزک اک قیمتدار مجوهراتندن صایلیردی.

مشارالیه ده س سن کمالی بیله اکمال ایده مکسزین

قرق ایکی یاشینده وداع جهان معنی و ترک دغدغه

دنیا ایتمشدر. وفاتی ۱۲۱۲

پرتو پاشا

روم ایلی بگلر بگی پرتو پاشا، تیمور فنی افندی

صلبندن ارض و مده دنیا به کلمش و والیلیکی اثناسینده
قسطمونیده ارتحال ایتشددر . (۱۲۹۰)

مشارالیه نظر حکیم و طبع سلیم صاحبی برادیب
خلوق ایدی . مطبوع اوله زق (اطلاق الافکار
فی عقد الابرار [۱]) استمنده بر اثر لطیفیه (عو عوه)
نامنده گوزل بر محاوره سی و فرانسجه دن مترجم
و منتخب برقچ منظومه و مقاله سی و فرانسه مورخلرندن
میشونک اهل صلیب تاریخی ترجمه ده مشارکتی
وارددر . طرز عتیقه ده کی محررات و اشعاری بالطبع
ای دگلدر .

قابلیت کلیه قلمیه سنندن ادبیاتمز مستفید اولمقسنزین
چار چاق ضیاعنه تأسف اولنور .

[۱] اطلاق الافکار دخی بو کتابخانه صوره سننده نشر

اونمشدر .

سامی پاشا

وزیر عبدالرحمن سامی پاشا شیخ احمد نجیب
افندی صلبندن موره ده کائن طراپولجده ده دنیا به
کلمش ؛ نشاتی مصرده در . مؤخرأ تر حاله متصر -
فلغیه طوغریدن طوغری به خدمت دولت علیه به
گیرمشدر .

مشارالیه زمانمژک شیخ الادبسی ایدی . (رموز
الحکم) ی - که علم کلامه دائردر - موضوعی شریف ،
اسلوبی لطیف بر اثر معتبردر . مطبوع اولان منشآت
و اشعارندن بشقه هنوز میدانه چیقمامش برچوق آثار
قلمیه سی وارددر . شعره اوقدر اهمیت ویرمامش گی
گورینور .

سکسان سکر یاشسنده نورانی سر ، بر پیر محترم

اولدینی حالده (۱۲۹۸) ده ارتحال ایلدی .

سلطان محمود تر به سی خطیره سننده مدفوندر .

مخادیم کرامتک مساعده سیله سنک مزارینه
یا زیلان مقاله ناک قلم حقیرانه مدن چیمش اولسی
مشار الیه مخصوص اولان خلوص و حرمتک
برنشان بقا اندر فنا سیدر .

تم

